

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. LIII. Romana Aromatariæ. Usufructuarius rerum mobilium, quæ usu consumuntur, seu atteruntur & veterascunt, quomodo cavere debeat, an scilicet de restituendis ipsis rebus prout reperientur, vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

Plura siquidem urgebant id suadentia ; Primò
 10 scilicet, quia conviventia demandata fuit cum clau-
 sula, *non alter, nec alio modo*, cujus virtus & operatio
 est, nedum probare enixam disponentis volunta-
 tem, sed etiam removere consensum ab actu, ac in-
 ducere conditionem etiam ubi adjicitur super ali-
 qua solemnitate, quæ aliàs necessaria non est, ex
 11 collectis per Gregor. & adden. decis. 192. Buratt. &
 add. dec. 374. & est conclusio plana de qua habetur
 frequenter præsertim *sub tit. ac alienat.* in proposito
 reservationis beneplaciti Apostolici, vel alterius
 solemnitatis.

Secundò ob qualitatem hæredum, cum quibus
 cohabitatio & conviventia demandata fuit, dum
 nedum erant filii, & consequenter magis dilectæ
 sed scemina & infantes, unde tam ratione sexus,
 quam ætatis, liquido constare videbatur, testatorem
 ita dictarum puellarum meliorem educationem
 & curam sub propria matre & avia desiderasse ;
 Tertio ob mixturam cœqualem propriæ matris
 ipsius testatoris, & successivè focus uxoris juvenis,
 quam ita implicite in viduitate perseverantem
 præsupposuit, cum notorius ac generalis sit focus
 tigor erga nulum circa ejus honestatem conser-
 vandam, ut e converso nimia est indulgentia ma-
 trum erga filias ; Quarto fortiter ob discretivam
 alterius legari usufructus particularis in diversa o-
 ratione præfatis matri & uxori relicti, dum nullam
 adjecit conditionem seu onus, & quam discretivam
 licet ad aliud propositum in his terminis satis ponderat
Reia d. dec. 290 & 349 p. 10. res. Quintò etiã satis
 fortiter ob aliam discretivam, quod in dicto legato
 particulari testator adjecit illa verba, *earum vitæ natu-
 rali durante*, quæ in proposito pro non cessatione
 legati ex cessante causa nimium ponderantur dicta
dec. 636. par. 4. tom. 3. n. 6. unde liquet, quod quando
 testator legatum principaliter in gratiam ipsius le-
 gataria facere voluit, non cessaturum ex cessante
 conviventia cujus casum recte cogitare & prævide-
 re potuit, quando dictæ puellæ factæ nobiles ad vi-
 ros transire deberent, ita providit, exprinendo
 dicta verba, quæ in hac alia dispositione neglexit ; Et
 sexto demum stante illa formula verborum, quod
 conviventiam posuit in participio cum dictione *si-
 mul, ibi ; In simul viventes*, & sic pro conditione præ-
 cisa, quasi quod principaliter in animo habuerit
 continuationem illius vitæ, quæ habebatur ipso te-
 statore vivente, & perinde ac si ipse viveret, quæ
 omnia in simul & unitim ponderata videbantur po-
 nere rem in claris.

Supponebatur in notula transmissa, dictam le-
 gatariam se promptam offerre cohabitare in eadem
 domo, unde propterea instabat pro assignatione
 appartementi, cum protestatione, quod per ipsam
 non stabat. Verùm id mihi non videbatur relevare ;
 Tum quia testator non loquutus est de cohabitatio-
 ne tantum in eadem domo, sed de conviventia, &
 sic de communionem vitæ & mensæ, quod incon-
 gruum, & absque dubio contra testatoris volunta-
 tem est sequi debere cum mixtura secundi viri ;
 Tum etiam quia, ubi de cohabitatione loquutus
 esset, intelligendum veniret de formali, non autem
 de materiali, ut bene Bald. in l. 1. num. 8. Cod. de le-
 gatis, ubi etiam Angel. & ceteri per Surd. in alimentis
 dicto tit. 4. q. 15. num. 6. Adden. ad dictam
 decis. 636. par. 4. tom. 3. num. 119.
 & sequen.

Cardin. de Luca de Servitutibus.

ROMANA

AROMATARIÆ

PRO

AURELIO ANGELINO.

Responsum pro veritate.

Usufructuarius rerum mobilium, quæ usu
 consumuntur, seu atteruntur & vetera-
 scunt, quomodo cavere debeat, an scilicet
 de restituendis ipsis rebus proir reperietur,
 vel de restituendo valore spectato
 tempore incepti ususfructus.

S V M M A R I V M.

1. **F**alli series.
2. De questione, ad quid usufructuarius teneatur
 in restituendo bona, quæ usu consumuntur.
3. De bona distinctione plurium specierum, & bonorum
 mobilium remissivè.
4. Hæres fideicommissi gravatus ad quorum mobilium
 restitutionem teneatur.
5. In taberna seu grege datur usufructus.
6. Usufructuarius taberne gregis, vel corporis univer-
 salis ad quid teneatur.
7. Usufructuarius rerum, quæ usu consumuntur, obliga-
 tus ad restituendum valorem, an admittatur ad
 restituendas ipsas res cum suppletionem.
8. Quid in hac materia deferendum sit observantia.
9. Quale tempus attendi debeat in aestimandis bonis, quæ
 usu consumuntur.
10. Quid de usufructu animalium.

D I S C. L I I I.

Flavus Riccius in Vrbe Aromatarius, facta
 aestimatione omnium bonorum medicinalium
 ac etiam instrumentorum, quæ vulgò *stilia*
 nuncupari solent ejus apotecæ, societatem iniiit
 cum Aurelio Angelino alias ejus famulo, duratu-
 ram ad duos annos, quibus finitis, iterum fieri debe-
 ret aestimatio seu bilancium capitalis, quo detracto
 ad favorem Flavii, lucrum juxta certas ratas inter
 eos dividi deberet, cum unus poneret bona, alter
 vero operam.

Hoc medio tempore obiit dictus Flavius scripta
 hærede Ecclesia Sancti Caroli in via Curfus, usum-
 fructum vero dictæ Aromatariæ reliquit, pro me-
 dietate præfato Aurelio, & pro alia medietate Cin-
 thie uxori, post quorum mortem, voluit capitale
 salvum esse, ac spectare ad hæredem, inter quem &
 legatarios orta est controversia super modo præ-
 standi cautionem, an scilicet præstanda sit de resti-
 tuendo bona in eo statu, in quo extraxit finito usu-
 fructu, vel potius de restituendo aestimationem at-
 tento præfati tempore, unde pro veritate interro-
 gatus.

Respondi in hujusmodi questione Doctores
 nostros mirum in modum variasse, ut constat ex
 deductis per Matuz. conf. 110. Castil. de usufructu
 2
 617.

cap. 17. *Theaur. decis. 80. Surd. decis. 67. Franch. decis. 641.* ex quibus alios cumulantibus liquet, vix discerni posse, quæ opinio sit verior; Benignam tamen ac rationabilem mihi videri distinctionem *Caccialupi inter consilia Soccini cons. 9. vol. 4.* quam sequutus fuit Senatus Mantuanus *apud Surd. dicta decis. 67.* & ad aliud propositum veram dicit *Cyriac. contrav. 16.* ubi satis bene mobilitatem speciei distinguit; Quod aut nempe agitur de mobilibus, quæ statim ex usu consumuntur, neque absque consumptione illorum usus, vel ususfructus haberi potest, prout sunt triticum, vinum, oleum, & similia, & tunc casus est indubitatus, cautionem præstandam esse, non de restituendis ipsismet bonis, sed de æquivalenti, ac solum cadere potest quæstio, an promittenda sit restitutio in pecunia juxta valorem currentem de tempore inchoati ususfructus, vel de restituendo tantumdem in eodem genere, de quo in præsentem agere opus non erat, cum ad facti speciem non adaptaretur.

Aut agitur de bonis, quæ primo usu non consumuntur, attamen brevi tempore teruntur, ac efficiuntur inutilia, prout sunt vestimenta quotidiana, linteamina, culcitæ, & alia hujusmodi quotidiano usui deservientia, quæ verisimiliter in fine ususfructus, vel omnino consumpta, vel adeo attrita reperientur, quod ferè inutilia sint, & tunc procedat opinio volentium præstandam esse cautionem de restituenda æstimatione attento tempore inchoati ususfructus, & in hac mobilitatem speciei intrat conclusio in materia fideicommissaria, quod spatio decennii, vel alicujus notabilis temporis juxta bonorum speciem proportionati præsumantur consumpta, itaut hæres gravatus de ipsis rationem reddere non teneatur, ut in sua materia sub tit. de fideicommissis.

Aut agitur de illis mobilibus, quæ tempore quidem & usu teruntur & consumuntur, cum tempus edax omnia destruat etiam ædificia æternitati dicata, sed non nisi longissimo tempore, ac paulatim & sensim, itaut potius veterascere quam consumi dicantur, prout sunt vasa aurea, argentea, ænea, & alia hujusmodi mobilia solidæ materiæ, ac etiam suppellectilia lanæ vel serica longam habentia durationem, utputa, aulea, tapeta, vestes scenicæ & similia bene exemplificata *apud Cyriac. dicta contrav. 16.* & in istis sufficit cautio de restituendis ipsis bonis, cum in vestibus scenicis id expressè in jure expressum habeamus, itaut ususfructus consistere dicatur in illa commoditate utendi hoc medio tempore bonis prædictis; Et hæc distinctio sicut vera & rationabilis visa fuit Senatui Mantuano, ut *apud Surd. dicta decis. 67.* ita etiam placuit *Franco dicta dec. 641.* ubi licet non referat decisionem S. Consilii, ita tamen concludere videtur, ut observat *Hodiern. ad Surd. loco cit.* ac obiter non discussa tamen materia eam amplecti videtur *Rota in Recanatens. manutentionis 27. Novembris 1645. coram Melio,* ubi dicta decisio *Surd. approbasus*, eamque dixi mihi videri veriore, & magis rationabilem juris intentioni, & humano sensui adaptatam, juxta quam judicarem, quamvis *Castill. loco cit.* ex scholasticis potius subtilitatibus, eam acriter impugnet; Eandemque distinctionem sapius canonizavit *Rota* in materia fideicommissaria super jam dicto puncto, quando scilicet hæres gravatus teneatur de mobilibus reddere rationem, ut scilicet post longum tempus non teneatur de illis, quæ ex usu consumpta præsumuntur, teneatur tamen de istis solidæ materiæ & longævæ durationis quavis se-

nescentiæ subjaceant, ut in specie habetur in *Bonon. fideicommissi de Bolognini 4. Februarij 1654. & 29. Novembris 1655. coram Cerro, & in alijs frequent.*

Et ex cujus distinctionis ratione obiter observabam, idem quod in proposito dicitur de mobilibus solidæ materiæ, dicendum esse de illis secundæ speciei, prout sunt linteamina, culcitæ & alia hujusmodi, quoties talis sunt qualitatis, quod juxta consuetudinem non solent quotidiano usui deservire, sed honorificentia causa potius conservantur ad raram usum in solemnioribus temporibus, vel in extraordinariis occurrentiis, quia cum experientia doceat hujusmodi bonorum speciem longè majorem valorem habere, ubi dantur per æstimationem, quàm communiter vendantur, hinc sequetur quod legatum potius gravamen & damnum, quàm commodum & utilitatem legatario causare possit, ideoque rectè intrat iudicis arbitrium pro facti speciei & qualitate.

Applicando igitur ad propositam facti speciem, quatenus pertinet ad mobilia consistentia in instrumentis vulgò stiliis nuncupatis, quæ ex ære, ligno vel terra constata longævæ durationi apta sunt, itaut in eis potius senescentiæ & alicujus deteriorationis, quàm consumptionis terminus intret, non videtur usufructuarius urgendus, nisi ad cautionem de illis restituendis, prout sine ipsius culpa reperiri contigerit, attento tempore finiti ususfructus, secus e converso respectu pharmacorum, aliorumque medicinalium, quorum usus absque consumptione haberi non potest, ut juxta supradictam distinctionem ad valorem teneri debeat.

Quam distinctionem clarius in proposito casu recipiendam dicebam ob particulares facti circumstantias, quia non agebatur de usufructu aliquorum certorum bonorum, quæ considerentur tanquam species, sed de Universitate, nempe de taberna quæ consideratur in jure tanquam corpus universale, quod nunquam perit, ad instar gregis in quo etiam datur usufructus ad textum in *l. vetus, & l. quid ergo ff. de usufr. cum concordant. per Castill. cap. 27.* quo casu usufructuarius tenetur more prudentis patrisfamilias ipsum corpus universale conservare, nova capita in locum demortuorum vel inutilium subrogando, sed non manutene corpus in eo valore, in quo recepit.

Undè nullatenus in hujusmodi corpore universali intrare potest contraria opinio, ex duplici evidenti ratione, seu ex duplici absurdo aliàs resultantem; Primò nempe, quod si aliquod infortunium in dicta taberna incidere ex casu fortuito, damnum juxta dictam contrariam sententiam esset usufructuarii, quod utique omnino vanum est, quia usufructuarius gregis vel similis juris universalis non tenetur reficere casum; Et secundo, quia ubi sumus in casu, quod usufructuarius tenetur cavere de restituenda æstimatione juxta contrariam sententiam, tunc finito usufructu non admittitur usufructuarius ad restituenda ipsa bona cum suppletionem diminutionis, neque ad id proprietarius habet actionem, sed ipsum pretium est restituendum juxta opinionem, quàm omnino veriore dicit *Castill. dicto cap. 17. num. 27. & 28. cum seqq.* Et tamen quibusque videt, quàm absurdum & voluntati testatoris omnino contrarium sit, quod finito usufructu Cinthia, & Aurelius vel eorum hæredes non deberent admitti ad restituendam ipsam aromatariam, sed teneri debeant ad restituendam æstimationem in pecunia, ut clarè ad sensum.

Verum stante dicta opinionum varietate, ob quam articulus redditur dubius, ac stante etiam dubietate resultante à verbis codicilli, quod capitale ad favorem hæredis conservari debeat, putabam in proposito pro veritatis indagatione recurrendum esse ad obervantiam aromatariorum, quando nempe aromataria aliis locant, seu super eis societatem ineunt cum cum pacto ut capitale salvum esse debeat, ac finita societate, seu locatione in eodem statu restitui, prout continetur in cap. 10. societatis initæ inter Flavium testatorem & Aurelium collegiatarium, an scilicet in æstimatione, quæ fit de capituli talvo restituendo, habeatur solum ratio mercium, aromatum, pharmacorum, atque utensilium omnino deficientium, quia nempe distracta, vel culposè consumpta sint, vel habeatur etiam ratio de illa utensilium, seu stilliorum diminutione, quæ ex usu, atque eorum senescencia resultat, ex illa enim observantia videtur, quod tam juris articulus quam testatoris voluntas recte possunt interpretare, & sic quod solum dicti usufructuarii tenerentur eo modo, quo faceret dominus si viveret, subrogari, illa vala, quæ in dies franguntur, vel consumuntur ac manuteneere tabernam, adinstar illius, qui est usufructuarius gregis, prout etiam usufructuarius vineæ tenetur subrogat e arbores, & vites, sed non ad aliud.

In eventum verò, in quem tenenda esset opinio, ut cautio præstanda sit de restituenda æstimatione, omnes firmat attendendum esse tempus inchoati usufructus, ut ex allegatis, patet præsertim apud Castill. d. cap. 17. num. 23. Nil obstant, quod testator relationem habeat ad æstimationem factam de tempore initæ societatis, quoniam hoc solum stat enuntiativè ad ostendendum, quale sit capitale, cuius usufructus Anselmo & Cinthiæ relictus fuit, sed non inde inferri potest, quod iuris dispositioni derogare voluerit, atque gravare legatarios ad solvenda seu restituenda bona pro majori pretio quam valeant, hoc enim putabam nullum habere juris vel rationis fundamentum.

Prout neque ex hoc disponendi modo inferri potest, quod voluerit diminutionem utensilium cedere damno usufructuorum, quoniam dispositio capitale reverti debere liberum ad hæredem, sed non dixit esse debere integrum, ideoque verba testatoris ubi expressè non constat voluisse iuri derogare, intelligenda veniunt iuxta iuris dispositionem, quia iuris correctio non præsumitur, & qui eam allegat probare debet ex collectis per Barbof. axiom. 60. cum vulgaribus &c.

ROMANA
VSVSERVCTVS
PRO
MARIO ALBERTIO.

Responsum pro veritate.

De usufructuario universali hæreditatis, in qua admixta sint bona stabilia & mobilia diversarum specierum, quam cautionem præstare debeat, & quæ bona mobiliaper

usufructuarium finito usufructu restituenda sint in ipsa specie, & quæ in pretio seu æstimatione. Et an proprietarius invito usufructuario vendere possit bona, quæ usu non consumuntur, sed atteruntur, ut pretium investiat, vel e converso, An id fieri vel peti possit per usufructuarium invito proprietario.

S V M M A R I V M.

1. **F**Acti series.
2. **U**sufructuarius tenetur cavere, neque id per testatorem remitti potest.
3. Et an ante cautionem faciat fructus suos.
4. Quomodo consulatur quando cavere non potest.
5. An citra usuram proprietarius det usufructuario fructum pecuniarum, & bonorum quæ usu consumuntur.
6. An cautio requiratur in stabilibus.
7. De specie bonorum quæ perneceßè cum usu consumuntur illud.
8. De altera specie bonorum, quæ licet illud non consumuntur, adhuc sunt de illis quæ usu consumuntur.
9. Hæres fideicommissio gravatus ad quorum mobilium restitutionem teneatur.
10. De mobilibus datæ in dotem quid sit restituendum.
11. Quomodo usufructuario in mobilibus, quæ usu consumuntur, postit esse consultum ne sit in damno.
12. Quæ dicantur mobilia solida materia, quæ usu non consumuntur, & in eis cadit usufructus.
13. Quid dicendum sit de animalibus.
14. An proprietarius invito usufructuario possit vendere bona mobilia, vel è contra usufructuarius invito proprietario, ut pretium investiat.
15. In re communi cuius potior sit conditio seu voluntas.

D I S C. LIV.

Cardinalis Farnesius in eius testamento institutis iuxta ordinem in testate successione, æqualiter tribus ex diversis sororibus nepotibus, Marium Alberticum unum ex eis qualificatum Prælatum reliquit usufructuarium universalem; Undè propterea orta est extrajudicialis dubitatio super cautione per istum præstanda, ac super bonorum restitutione finito usufructu, an scilicet & quæ restituenda essent in ipsa specie, & quæ in æstimatione seu valore, atque desuper ex parte dicti Marii pro veritate consultus.

Respondi quoad obligationem præstandi cautionem in genere de utendo & fruendo arbitrio boni viri, illam esse generaliter & indefinitè necessariam, & de substantia, ita & taliter, quod neque per testatorem remitti valeat, saltem quoad mobilia dissipationi subiecta ad tex. in l. 1. c. de usufr. ubi Bar. & ceteri plenè collecti per Surdum dec. 109. num. 3. Menoch. conf. 7. num. 56. & seq. & per Rotam dec. 185. num. finali par. 10. rec.

Quodque usufructuarius, vel iuxta unam opinionem magis rigorosam, etiam non requisitus, ante illius præstationem non faciat fructus suos, atque perceptos restituere teneatur, Indubitanter verò iuxta alteram benigniorem post requisitionem sive ubi hæc habenda est pro facta, ita ut non possit ex bona fide vel alio iusto motivo excusari, ex iis, quæ antiquioribus allegatis, habentur apud Surd. decis. 141. Capyc. Laur. consult. 112. Rota decis. 259. par.